

2012

Ecologische beoordeling

Bestemmingswijziging recreatiepark Idskenhuizen

COLOFON

BUREAU FAUNAX

Alde dyk 31

8407 AD Terwispel

info@faunax.nl

www.faunax.nl

Lid van Netwerk Groene Bureaus

Ecologische beoordeling

Bestemmingswijziging recreatiepark Idskenhuizen

*Verkennde inventarisatie en beoordeling natuurwaarden in het kader van
vigerende wet- en regelgeving*

Terwispel, januari 2012

In opdracht van:

Dhr. J. Bos

Uitvoering:

Bureau FaunaX

Veldwerk:

Mw. W. de Boer

Rapportage:

Mw. W. de Boer

Foto's voorpagina:

Impressie van het plangebied

INHOUDSOPGAVE

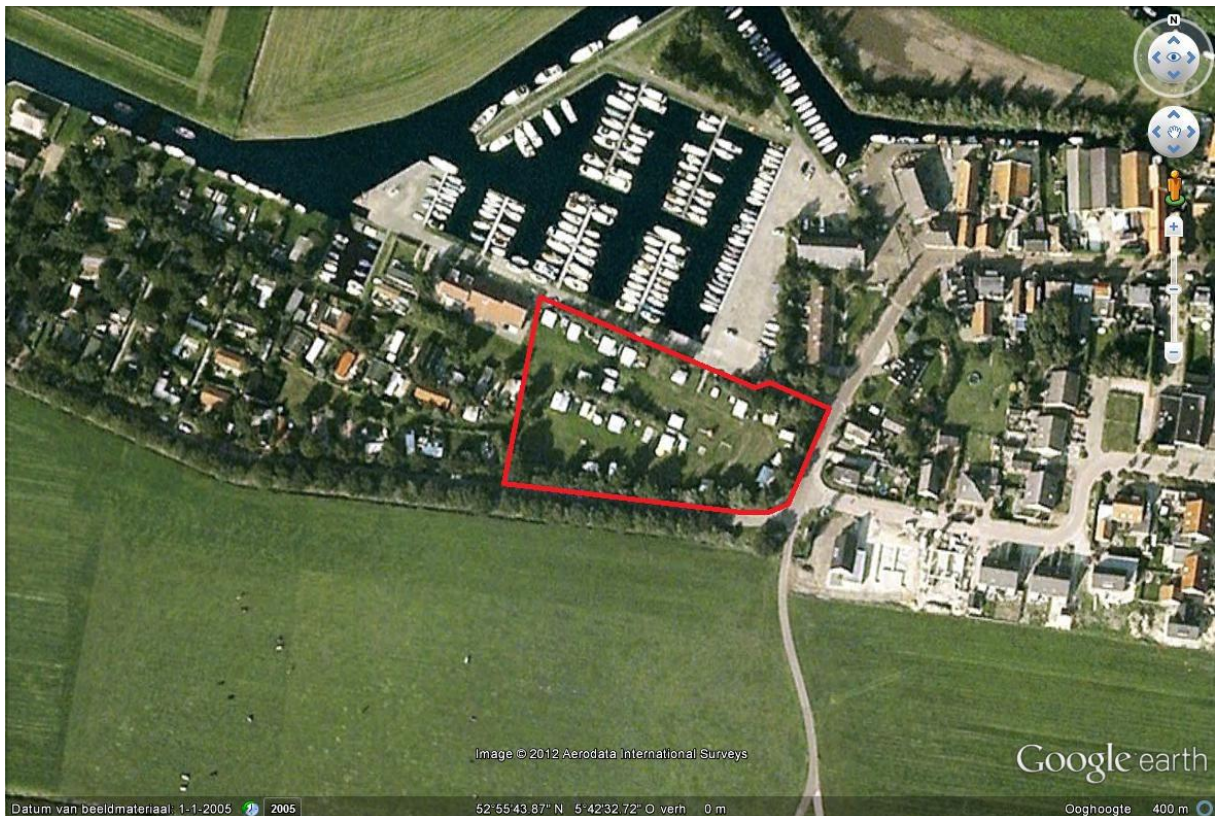
1.	INLEIDING.....	1
1.1	Aanleiding	1
1.2	Opzet	1
2.	ECOLOGISCHE WET- EN REGELGEVING.....	3
2.1	Natuurbeschermingswet.....	3
2.2	Ecologische hoofdstructuur.....	3
3.	RESULTATEN QUICKSCAN FLORA- EN FAUNAWET	4
3.1	Flora.....	4
3.2	Fauna	4
3.2.1	Vogels	4
3.2.2	Zoogdieren.....	4
3.2.3	Amfibieën, vissen en reptielen	5
3.2.4	Ongewervelden	5
4.	SAMENVATTING EN CONCLUSIES	6
4.1	Overzicht beschermde soorten	6
4.2	Conclusies en aanbevelingen.....	6
5.	BRONNEN EN LITERATUUR.....	8
	BIJLAGE I DE FLORA- EN FAUNAWET.....	9
	Algemene zorgplicht.....	9
	Verbodsbepalingen	9
	Omgaan met beschermde soorten.....	9
	Vogels	10
	Zorgvuldig handelen.....	10

1. INLEIDING

1.1 Aanleiding

Voor een deel van het Recreatiepark Idskenhuisen staat een wijziging gepland. De gronden zijn nu nog in gebruik als kampeerterrein en zullen in de toekomst worden gebruikt voor 11 recreatiewoningen, een receptiegebouw en water. Hierbij worden een aantal bomen en ander groen aan de zuidzijde gekapt. In figuur 1 is het plangebied afgebeeld.

Aangezien het hier een ruimtelijke ingreep betreft, is een toetsing aan de Flora- en faunawet een vereiste. De consequenties van de beoogde ruimtelijke ingreep zijn via een korte ecologische beoordeling, een quick scan, getoetst aan de bepalingen van de Flora- en faunawet. In deze rapportage wordt verslag gedaan van de resultaten van deze beoordeling, waarbij adviezen zijn geformuleerd hoe te handelen conform de bepalingen in de Flora- en faunawet.

Figuur 1. Luchtfoto van het plangebied (rood omlijnd). (bron: GoogleEarth)

1.2 Opzet

In opdracht van de het bestuur van Recreatiepark Idskenhuisen is door Bureau FaunaX, op basis van een veldbezoek, bureaustudie en ecologisch inzicht, een beschouwing opgesteld over de (mogelijke) aanwezigheid van beschermde soorten en habitats binnen de invloedssfeer van de geplande werkzaamheden. Op 18 januari 2012 is deze ecologische beoordeling in de vorm van een quick scan uitgevoerd. Daarbij is onderzocht of zich binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden beschermde plant- of diersoorten bevinden of hiervoor geschikte biotopen of habitats. Het onderzoek is uitgevoerd door het plangebied te voet te doorkuisen en visueel te

inspecteren op geschikte habitats voor of aanwijzingen van beschermde soorten. Hierbij werd gebruik gemaakt van een verrekijker.

Deze ecologische beoordeling geeft antwoord op de volgende vragen:

1. Komen er binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden (biotopen van) beschermde soorten in het kader van de Flora- en faunawet voor?
2. Wat zijn de mogelijke effecten van de realisatie van de initiatieven en het in gebruik hebben ervan op deze beschermde natuurwaarden?
3. Voor welke soorten en habitats wordt de wet mogelijk overtreden en hoeverre kunnen overtredingen vermeden, dan wel verzacht worden?
4. Wat zijn de te ondernemen vervolgstappen met betrekking tot het voorkómen van schade aan beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden?

Voor het beantwoorden van deze vragen zijn, naast de verzamelde gegevens tijdens het veldonderzoek, ook andere bronnen geraadpleegd. Zie hiervoor de bronnenlijst in hoofdstuk 5.

De onderhavige ecologische beoordeling is uitgevoerd volgens het principe 'zorgvuldig handelen' (zie Bijlage).

2. ECOLOGISCHE WET- EN REGELGEVING

Alle ruimtelijke ingrepen in Nederland dienen aan de ecologische wet- en regelgeving te worden getoetst. De wettelijke bescherming van natuurwaarden valt in grote lijnen uiteen in twee delen: gebiedsbescherming en soortbescherming. Gebiedsbescherming houdt in dat gebieden met belangrijke natuurwaarden wettelijk zijn beschermd. Het gaat hierbij om de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), Natura 2000-gebieden, natuurreservaten en andere in bestemmingsplannen aangeduide natuurgebieden. De soortbescherming valt onder de Flora- en faunawet (zie bijlage).

2.1 Natuurbeschermingswet

De bescherming van de Natura 2000-gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) is vastgelegd in de Natuurbeschermingswet 1998 (NB-wet). Projecten of activiteiten die niet noodzakelijk zijn of verband houden met het beheer van de natuurwaarden van Natura 2000-gebieden en mogelijk negatieve effecten hebben op deze waarden, dienen getoetst te worden aan de Natuurbeschermingswet. Deze toetsing vindt enkel plaats in het geval dat de uitvoering van een project plaatsvindt binnen de invloedssfeer van een Natura 2000-gebied en verwacht wordt dat deze uitvoering mogelijk negatieve effecten heeft op soorten of habitattypen waarvoor het Natura 2000-gebied is/wordt aangewezen.

Het plangebied ligt niet in de nabijheid van een Natura 2000-gebied. De geplande werkzaamheden hebben geen negatieve invloed of effecten op de soorten en/of habitats waarvoor Natura 2000-gebieden worden aangewezen. Een toetsing aan de Natuurbeschermingswet is derhalve niet aan de orde.

2.2 Ecologische hoofdstructuur

De Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is onderdeel van het rijksbeleid voor het creëren en vormgeven van een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden in Nederland. Indien een ruimtelijke ingreep binnen de begrenzing van de EHS plaatsvindt moet een 'nee, tenzij' procedure worden doorlopen en zal bij doorgang van de ingreep in de regel compensatie en mitigatie noodzakelijk zijn.

Het plangebied ligt niet binnen de EHS. Toetsing aan de EHS is derhalve niet aan de orde.

3. RESULTATEN QUICKSCAN FLORA- EN FAUNAWET

3.1 Flora

Het plangebied bestaat uit een grasveld, omzoomd door bomen, met ook in het midden van het veld een bomenrij. Er bevinden zich soorten als eik, zwarte els, berk, hazelaar, Amerikaanse vogelkers, hulst en meerdere soorten sierheesters. Het grasveld bestaat overwegend uit Engels raaigras, maar daartussen enkele kruiden als, vogelmuur, grote brandnetel, paardenbloem, hondsdraf en andere algemene kruiden van voedselrijke bodem.

Er zijn geen beschermde plantensoorten aangetroffen. Het plangebied is hier te monotoon en te voedselrijk voor. Op basis van de habitateigenschappen kan het voorkomen hiervan worden uitgesloten.

3.2 Fauna

Op basis van de biotoop en ecologische expertise is een inschatting gemaakt met betrekking tot het (mogelijk) voorkomen van beschermde diersoorten. Er wordt een aantal beschermde soorten binnen het plangebied verwacht. Hieronder wordt uiteengezet om welke soorten het gaat.

3.2.1 Vogels

Tijdens het veldbezoek werd een aantal vogelsoorten waargenomen zoals merel, koolmees, winterkoning, ekster, houtduif, zwarte kraai en kokmeeuw. Onder de lamp die aan het hoofdgebouw hangt werden braakballen en uitwerpselen van (vermoedelijk) een torenvalk aangetroffen. Blijkbaar is de locatie een vaste roestplek van de vogel. Er werd geen nest waargenomen, noch zal de roestplek verdwijnen.

In een berk aan de westkant van het plangebied bevindt het nest van een ekster. Er werden geen jaarrond beschermde nesten aangetroffen.

3.2.2 Zoogdieren

Vleermuizen

In de te kappen bomen werden geen holtes waargenomen die zouden kunnen dienen als vleermuisverblijfplaats en er worden geen gebouwen gesloopt. Derhalve kunnen vaste verblijfplaatsen van vleermuizen worden uitgesloten.

De bomen en ander groen aan de zuidzijde van het terrein worden gekapt, deze staan langs de noordzijde van de Lytse mar. Het is in principe mogelijk dat deze bomenrij dient als vliegrouete voor vleermuizen. Aan de zuidzijde van de Lytse mar bevindt zich ook een bomenrij. Zolang deze bomenrij blijft staan, blijft er voldoende van het lijnvormige element in het landschap over om als vliegrouete te blijven dienen. Indien deze bomenrij ook wordt verwijderd, moet onderzocht worden of er hier sprake is van een vaste vliegrouete van vleermuizen. Het is in dat geval mogelijk dat deze route essentieel is om verblijfplaatsen in de directe omgeving in stand te houden. De bomenrij maakt dan uit van het functioneel leefgebied en is daarmee wettelijk beschermd.

Het is mogelijk dat het plangebied in gebruik is als foerageergebied. Er blijft echter voldoende soortgelijk landschap in de directe omgeving bestaan om het verlies hiervan op te kunnen vangen. Met andere woorden, als dit een foerageergebied van vleermuizen is dan is deze niet van essentieel belang om verblijfplaatsen in de directe omgeving in stand te houden.

Steenmarter

Er werden tijdens het veldbezoek geen aanwijzingen gevonden die kunnen duiden op een vaste verblijfplaats van de steenmarter. Er werden geen prooiresten, prenten (pootafdrukken) of uitwerpselen gevonden. Het voorkomen van een vaste verblijfplaats van deze soort kan op basis van deze ecologische beoordeling worden uitgesloten.

Overige soorten

Er wordt verder vast leefgebied verwacht van een aantal licht beschermde soorten (tabel 1) zoals veldmuis, bosmuis, rosse woelmuis, huisspitsmuis en bosspitsmuis. Verder is het waarschijnlijk dat de haas hier ook voorkomt en eventueel kleine roofdieren zoals wezel, hermelijn of bunzing. Hun holen worden hier niet verwacht, daarvoor is hier te veel menselijke activiteit.

3.2.3 Amfibieën, vissen en reptielen

Amfibieën

Voortplantingsbiotoop is niet aanwezig binnen het plangebied, aangezien er geen geschikt (permanent) water aanwezig is. In de bladrijke laag onder de bomen kunnen soorten als gewone pad, bruine kikker en kleine watersalamander overwinteren. Zwaarder beschermde amfibiesoorten, zoals poel- of heikikker zijn niet aangetroffen en worden op basis van deze ecologische beoordeling niet verwacht.

Vissen

Doordat er zich geen permanent water bevindt in het plangebied kan het voorkomen van (beschermde) vissoorten worden uitgesloten.

Reptielen

Het plangebied is niet geschikt voor reptielen. Op basis van het verspreidingsgebied zou in principe de ringslang hier voor kunnen komen. Deze soort heeft echter meer beschutting en rustiger leefgebied nodig. Hun voorkomen kan op basis van verspreidingsgebied en biotoopeigenschappen worden uitgesloten.

3.2.4 Ongewervelden

Er werden geen (beschermde) libellen of vlinders gezien. Voor beschermde soorten is ook geen geschikt biotoop aanwezig.

4. SAMENVATTING EN CONCLUSIES

4.1 Overzicht beschermde soorten

In onderstaand overzicht worden de aangetroffen en potentieel aanwezige beschermde soorten en hun beschermingsstatus (voor betekenis zie bijlage) binnen de invloedssfeer van de werkzaamheden samengevat. In de Flora- en faunawet zijn vooral vaste verblijfplaatsen (voortplantingslocaties zoals nesten, holen, kraamkolonies etc.) van belang, maar ook de functionele leefomgeving die vaste verblijfplaatsen in stand houdt. In dit overzicht zijn dan ook alleen de soorten opgenomen, waarvoor het plangebied onderdeel vormt van hun leefgebied en/of levenscyclus en de geplande ontwikkeling mogelijk van negatieve invloed is.

Soortgroep	Soort	Aanwezig	Potentieel voorkomend	T 1	T 2	T 3	Nader onderzoek
Broedvogels	Alle		x			x	Nee
Zoogdieren	Rosse woelmuis		x	x			Nee
	Veldmuis		x	x			Nee
	Bosmuis		x	x			Nee
	Huisspitsmuis		x	x			Nee
	Bospitsmuis		x	x			Nee
Amfibieën	Gewone pad		x	x			Nee
	Bruine kikker		x	x			Nee
	Kleine watersalamander		x	x			Nee

Tabel 1: Overzicht van aangetroffen en potentieel voorkomende beschermde flora en fauna in het plangebied. Beschermingsstatus Flora- en faunawet: T 1 = Tabel 1; Licht beschermd, T 2 = Tabel 2; Middelzwaar beschermd, T 3 = Tabel 3; Zwaar beschermd

4.2 Conclusies en aanbevelingen

Er zijn geen middelzwaar of zwaar beschermde soorten, behalve vogels aangetroffen of verwacht. Schade aan broedende vogels valt te vermijden (mitigatie) door buiten het broedseizoen te werken. Verder is de zorgplicht van toepassing op de overige en licht beschermde soorten.

- *Vleermuizen*

Zolang de bomenrij aan de zuidzijde van de Lytse mar blijft bestaan, wordt geen schade verwacht aan eventuele bestaande vliegroutes van vleermuizen. Als deze bomenrij wel worden gekapt, moet onderzocht worden of hier een vaste vliegroute loopt. Dit onderzoek vindt plaats tussen april en begin oktober en neemt ongeveer twee maanden in beslag. In deze periode moet een aantal bezoeken worden gebracht, tijdens de avond- en ochtendschemer, waarbij middels een zogenaamde batdetector het langsvliegen van vleermuizen kan worden vastgesteld. Deze methode staat beschreven in het vleermuisprotocol, opgesteld door de Gegevensautoriteit Natuur (GAN), het Netwerk Groene Bureaus (NGB) en de Zoogdierverseniging (laatste versie 30 maart 2011).

Compensatie en mitigatie

Indien er een vliegroute wordt vastgesteld moet er gecompenseerd en gemitigeerd worden. Compensatie wordt over het algemeen gerealiseerd door het aanbieden van vervangende verblijfsmogelijkheden. Mitigatie vindt plaats door te slopen in de juiste tijd van het jaar. Om een essentiële vliegroute te mogen vernietigen moet een ontheffing worden aangevraagd bij

het ministerie van EL&I. Om verblijfplaatsen te mogen vernietigen moet een ontheffing of een positieve afwijzing worden aangevraagd bij het ministerie van EL&I. Om een ontheffing of positieve afwijzing te kunnen aanvragen moet een activiteitenplan worden opgesteld waarin onder andere de bovenstaande maatregelen gedetailleerd worden beschreven. De maatregelen die opgesteld zijn in het activiteitenplan zijn bindend voor de ontheffing of de positieve afwijzing.

Indien de bomenrij aan de zuidzijde van de Lytse mar wordt gekapt, is een nader onderzoek (en eventueel een ontheffingsaanvraag), nodig om de werkzaamheden doorgang te kunnen laten vinden. Als deze niet wordt gekapt, is een nader onderzoek niet noodzakelijk.

- *Broedvogels*

Er moet in elk geval rekening worden gehouden met broedvogels. Alle broedvogels in Nederland zijn beschermd; hun nesten en legsels mogen niet worden verstoord of vernield. Daarom moeten de werkzaamheden worden uitgevoerd buiten het broedseizoen, dat loopt ongeveer van half maart tot half juli, maar dit is afhankelijk van het weer. De Flora- en faunawet schrijft geen datumgrenzen voor, de genoemde data zijn globaal. Ieder broedgeval is beschermd, dus indien blijkt dat er een vogel aan het broeden is, ook buiten het broedseizoen, dan moet gewacht worden totdat deze hiermee klaar is en uit eigen beweging is vertrokken.

Indien men vóór het broedseizoen begonnen is met de werkzaamheden en redelijkerwijs kan worden aangenomen dat door deze werkzaamheden geen vogels tot broeden zijn gekomen, dan is het toegestaan om in het broedseizoen door te werken.

Er dient buiten het broedseizoen te worden gewerkt om schade aan broedende vogels te vermijden.

- *Licht en niet beschermde soorten: de zorgplicht*

Voor schade aan licht beschermde soorten geldt in principe een vrijstelling. De zorgplicht (zie Bijlage) van de Ff-wet schrijft echter voor dat men verplicht is om alles wat redelijkerwijze mogelijk is, te doen of juist te laten om schade aan wilde planten en dieren zo veel mogelijk te voorkomen.

Een mogelijkheid om de licht beschermde kleine zoogdier- en amfibiesoorten geen schade te berokkenen is om alle vegetatie in het plangebied kort af te maaien, zodat hun dekking verdwijnt. Hierdoor worden ze met zachte hand bewogen ergens anders hun heil te zoeken. Tevens wordt geadviseerd om werkzaamheden uit te voeren als de temperaturen 8 °C bedragen, zodat amfibieën niet meer in hun winterslaap zijn in de bladlaag onder de bomen.

Voor schade aan licht en niet beschermde soorten geldt een vrijstelling, maar moet wel de zorgplicht in acht worden gehouden.

5. BRONNEN EN LITERATUUR

Google Earth

maps.google.com

www.ravon.nl

www.synbiosys.alterra.nl/naturazooo/googlemapszoek.aspx

www.telmee.nl

www.waarneming.nl

BIJLAGE I DE FLORA- EN FAUNAWET

Op 1 april 2002 is de Flora- en faunawet in werking getreden. Hierin is de soortbescherming vastgelegd. Hiermee is ook de verplichting ontstaan om ruimtelijke plannen aan deze wet te toetsen. De volgende wetsartikelen- en bepalingen uit deze wet zijn, in het onderhavige geval, relevant:

Algemene zorgplicht

De zorgplicht (artikel 2) houdt in dat eenieder dient te voorkomen dat zijn of haar handelen nadelige gevolgen heeft voor alle in het wild levende planten en dieren. Als dat niet mogelijk is, dienen die gevolgen zoveel mogelijk beperkt of ongedaan gemaakt te worden. De zorgplicht geldt altijd en overal, zowel voor beschermde als onbeschermde soorten. Bij overtreding zijn er overigens geen sancties.

Verbodsbepalingen

- Artikel 8 verbiedt het plukken, verzamelen, afsnijden, uitsteken, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op enigerlei andere wijze van hun groeiplaats te verwijderen van beschermde inheemse planten.
  - Artikel 9 tot en met 12 verbieden het doden, verontrusten, verwonden, vangen, bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde inheemse dieren, dan wel het beschadigen, vernielen, uithalen of verstoren van hun nesten, holen of andere voortplantings-, vaste rust- of verblijfplaatsen.
- Artikel 75 biedt de mogelijkheid ontheffing aan te vragen van de verbodsbepalingen.

Omgaan met beschermde soorten

Op 23 februari 2005 is een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) omtrent artikel 75 van de Flora- en faunawet is van kracht geworden. Voor het verkrijgen van vrijstellingen. In de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet zijn beschermde soorten onderverdeeld in **drie beschermingscategorieën** (Tabellen 1,2 en 3). **Vogels** vallen hierbuiten en worden apart behandeld. Deze nieuwe indeling is bepaald door de zeldzaamheid of de mate van bedreiging van de beschermde soorten in Nederland, waarbij ook beschermde soorten van de Europese Habitatrictlijn zijn ingepast. Het betreft de volgende beschermingscategorieën ingedeeld in drie tabellen:

1. Tabel 1: Licht beschermde soorten:	vrijstelling
2. Tabel 2: Middelzwaar beschermde soorten:	gedragscode
3. Tabel 3: Zwaar beschermde soorten:	ontheffing

Tabel 1-soorten: Dit betreft een aantal licht beschermde, maar algemene soorten in Nederland, waarvan de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is. Voor deze soorten geldt wel de zorgplicht. Voor schade aan deze soorten geldt op voorhand een *vrijstelling*, mits bij ingrepen sprake is van bestendig beheer- en onderhoud, bestendig gebruik of ruimtelijke ontwikkelingen. Als dit niet het geval is, moet er alsnog een ontheffingsaanvraag worden gedaan, waarbij getoetst wordt volgens het criterium 'doet geen afbreuk aan de gunstige staat van in standhouding van de soort' (de lichte toets).

Tabel 2 -soorten: Beschermde soorten waarvoor niet op voorhand vrijstelling wordt verleend, maar moet worden gewerkt volgens een door de minister van LNV goedgekeurde *gedragscode*. De gedragscode moet vermelden hoe bij het uitvoeren van de werkzaamheden schade aan planten en dieren en hun verblijfplaatsen wordt voorkomen of zoveel mogelijk wordt beperkt. Er moet *aantoonbaar* volgens de *gedragscode* worden gewerkt om te voldoen aan de bewijslast. Dit betekent dat de werkprocessen gedocumenteerd dienen te worden.

N.B. Als er nog geen gedragscode is of niet volgens een gedragscode gewerkt kan worden, moet bij overtreding van de artikelen 8 – 12 van de Flora- en faunawet alsnog een ontheffing worden

aangevraagd. De toetsing die dan dient plaats te vinden, betreft een 'lichte toets'. Hierbij wordt alleen getoetst of de activiteiten de gunstige staat van instandhouding van een soort in gevaar brengen. Deze toets vereist dat er inzicht moet zijn in de betekenis van het plangebied als leefgebied voor de soort in relatie tot de omliggende populaties. Als dit inzicht niet bestaat, dient daar onderzoek naar plaats te vinden. Dat kan betekenen dat ook onderzoek buiten het plangebied noodzakelijk is.

Tabel 3-soorten: Dit betreft de meest zwaar beschermde soorten (waaronder soorten die vermeld zijn in bijlage IV van de Europese Habitatrichtlijn). Een ontheffingsaanvraag voor eventuele schade aan deze soorten wordt getoetst via een zogenaamde 'uitgebreide toets' aan drie criteria. Voor het verkrijgen van een *ontheffing* moet aan alle drie de criteria worden voldaan.

- 1) er is sprake van een in of bij de wet genoemd belang
- 2) er is geen alternatief voor de ingreep
- 3) de ingreep doet geen afbreuk aan de gunstige staat van in standhouding van de soort.

Vogels

Vogels zijn niet in één van deze tabellen opgenomen en worden in de nieuwe opzet van de Flora- en faunawet apart behandeld. Voor vogels geldt een algemene bescherming, waarbij het verboden is vogels en hun nesten in het broedseizoen te verstoren. Werkzaamheden of gebruik van ruimte waarbij vogels worden gedood of verontrust, of waardoor hun nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen worden verstoord, zijn verboden. Een vrijstelling hiervoor is alleen mogelijk als een gedragscode wordt toegepast. In de praktijk betekent dit dat met name het broedseizoen ontzien dient te worden, aangezien juist in deze periode sprake zal zijn van verontrusting, doden of verstoren van nesten of vaste rust- of verblijfplaatsen. Als de werkzaamheden buiten het broedseizoen plaatsvinden zal in het algemeen niet snel een ontheffing nodig zijn. Bepaalde nesten waarvan de meerjarig gebruik wordt gemaakt vallen buiten deze gedragscode en zijn jaarrond beschermd. Voor lijst van vogelsoorten waarvan het nest het gehele jaar beschermd is, zie "Aangepaste lijst jaarrond beschermd nesten" van Dienst Regelingen (28 augustus 2009).

Zorgvuldig handelen

Zorgvuldig handelen (artikelen 2b, 2c, 2d en 16 c AMvB) is gekoppeld aan de beschermde soorten waarvoor ontheffing kan worden aangevraagd en gaat een stapje verder dan de zorgplicht. Niet zorgvuldig handelen is strafbaar. Zorgvuldig handelen vereist altijd een inspanning om te overzien wat de beoogde ingreep voor gevolgen kan hebben. Een initiatiefnemer moet altijd vooraf inventariseren welke beschermde (niet vrijgestelde) soorten aanwezig zijn in een gebied waar een ingreep wordt gepland. Ook moet de initiatiefnemer in redelijkheid alles doen of juist laten om te voorkomen, of zoveel mogelijk beperken, dat de artikelen 8 – 12 van de Flora- en faunawet worden overtreden. Een belangrijke eerste stap daartoe is bijvoorbeeld een juiste planning van de werkzaamheden, om te voorkomen dat dieren in de voortplantingstijd verstoord worden.